

УДК 631.147:[346+338.432](063)

О-64

Друкується в авторській редакції

О-64 Органічне виробництво: право і бізнес: матеріали науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 17 червня 2021 р.) / за заг. ред. О. Г. Бондаря та Д. В. Федчишина. – Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2021. – 150 с.

ISBN 978-966-992-558-9

Збірник містить тези наукових доповідей учасників науково-практичної конференції, що відбулася у м. Запоріжжя 17 червня 2021 р.

Проведення конференції та видання цього збірника здійснено за підтримки Міністерства освіти і науки України в межах проекту наукової роботи молодих учених, що виконується за рахунок коштів загального фонду державного бюджету в Запорізькому національному університеті, під назвою: «Правове забезпечення продовольчої безпеки та раціонального землекористування при здійсненні органічного виробництва на шляху євроінтеграції».

Видання розраховане на науковців, викладачів, аспірантів, студентів юридичних та економічних закладів вищої освіти, практикуючих юристів та економістів, представників агробізнесу, а також усіх, кого цікавлять проблеми органічного виробництва.

УДК 631.147:[346+338.432](063)

ISBN 978-966-992-558-9

© Запорізький національний університет, 2021

Заєць О. І. Органічне виробництво та його земельно-правове забезпечення	52
Золотарьова Д. М. Правові питання використання земель для органічного землеробства	55
Ігнатенко І. В. Деякі питання удосконалення управління у сфері органічного землеробства	58
Кварацхелія М. Є. Рейдерство земельних ділянок як перешкода для розвитку органічного землеробства	61
Кірін Р. С. Правові аспекти підземного органічного виробництва ..	64
Кобецька Н. Р. Огляд законодавчого регулювання органічного землеробства в Республіці Польща	68
Коваленко Т. О. Правове регулювання органічного сільськогосподарського виробництва згідно <i>acquis communautaire</i> Європейського Союзу	72
Ковтун О. М. Органічне виробництво та якісний стан українських земель: правовий аспект	76
Коломоєць Т., Бухаріна Л. Щодо розвитку ринків органічної продукції: економіко-правовий аспект	79
Лісова Т. В. До питання про відновлення родючості ґрунтів як чинника ведення органічного землеробства	83
Луц Д. М., Гречковський Д. В. Щодо напрямів підтримки органічного виробництва у 2021 році	87
Малохліб О. С. Правові аспекти використання земельних ділянок для органічного землеробства	91
Марченко С. І. Публічне адміністрування у сфері виробництва органічної сільськогосподарської продукції за законодавством України	95
Носік В. В. Правове забезпечення виробництва і обігу органічної продукції у особистих селянських господарствах	98
Онищенко О. А., Тімошук К. А. Розвиток виробництва органічної продукції як компоненти агропродовольчої політики України: правові аспекти	102

*Кобецька Надія Романівна
доктор юридичних наук, професор кафедри
трудового, екологічного та аграрного права
Прикарпатського національного університету
Імені Василя Стефаника*

ОГЛЯД ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА

Організація, підтримка та сприяння органічному землеробству в сучасних європейських державах є одним з проявів реалізації принципу сталого розвитку в аграрному секторі економіки. Польські науковці, досліджуючи принцип сталого розвитку в системі аграрного та земельного права, вказують, що «в рамках принципу сталого розвитку в землеробстві особливо важливу роль відіграють земельно-екологічні програми, що відповідають трьом основним компонентам сталого розвитку. Вони в однаковій мірі відображають прагнення до охорони довкілля в землеробстві (вимір екологічний), забезпечення належного стану фермерських господарств (економічний вимір) та стимулювання багатофункціонального розвитку села (соціальний вимір)» [1, с. 130].

Правовий режим органічного землеробства в Польщі ґрунтується на актах права ЄС та актах національного законодавства. Насамперед це Постанова Ради (ЄС) № 834/2007 від 28 червня 2007 року стосовно органічного виробництва і маркування органічних продуктів та Детальні правила щодо органічного виробництва, маркування і контролю для впровадження Постанови Ради (ЄС) № 834/2007 стосовно органічного виробництва і маркування органічних продуктів, схвалені Постановою Комісії (ЄС) № 889/2008 від 5 вересня 2008 р. Цими документами визначено загальні рамки і принципи органічного сільського господарства, вимоги до процесу виробництва сільськогосподарської продукції, її перероблення та виготовлення харчових продуктів, позначки і маркування органічної продукції; скасовано національне регулювання і створено єдиний ринок органічної продукції; започаткована система контролю (Інспекції) органічної продукції, зокрема за її імпорту в країни ЄС та ін. [2, с. 25].

Спеціальним законодавчим актом Польщі, що регулює відповідні відносини, є Закон від 25 червня 2009 р. про органічне землеробство [3]. Відповідно до ст. 1 цей Закон визначає завдання та компетенцію органів державного управління та інших структур в органічному землеробстві в рамках реалізації вимог Постанови Ради (ЄС) № 834/2007 від 28 червня 2007 року стосовно органічного виробництва і маркування органічних продуктів. Науковці наголошують, що «в основі правового регулювання лежить положення, що кожен оператор, який виробляє, переробляє, зберігає або імпортує органічну продукцію з третьої країни, інформує про цю діяльність компетентні державні органи та надає згоду на поширення на неї системи контролю за участю органів сертифікації» [4, с. 185]. Відповідно до польського закону органи сертифікації отримують дозвіл (уповноважені) на здійснення своєї діяльності, зокрема, сертифікації та контролю в сфері органічного землеробства, від Міністра сільського господарства. Нагляд за органами сертифікації здійснює Інспекція якості сільськогосподарської продукції. Інспекція також збирає та зберігає інформацію про органічне виробництво і органічних виробників та зобов'язана надавати її на прохання зацікавленої сторони. Такі відомості є загальнодоступними. В польських дослідженнях, присвячених аналізу відповідного закону, вказується таке: «Всі юридичні інструменти, передбачені вказаним Законом та актами ЄС, мають на меті гарантувати споживачеві, що харчові продукти, випущені на ринок, вироблялись відповідно до чинного законодавства про органічне землеробство та не містять таких забруднювачів як залишки засобів захисту рослин та гормонів, а під час їх виробництва не використовували добрив та генетично модифікованих організмів» [5, с. 152].

На підставі базового Закону прийнято ряд розпоряджень Уряду та Міністра з питань сільського господарства, як наприклад, розпорядження Міністра сільського господарства та розвитку сільських територій від 18 березня 2010 року про деякі умови органічного виробництва; від 26 березня 2015 р. в справі державних та додаткових лабораторій та обсягу аналізів, що ними проводяться; від 27 лютого 2018 р. про види порушень щодо органічного земле-

робства та мінімальні санкції, що повинні застосовуватися органами сертифікації при виявленні таких порушень та інші.

Не менш важливе значення мають також програмні документи польської держави, що спрямовані на забезпечення розвитку органічного землеробства та виробництва органічної продукції, загалом, стимулювання такої діяльності. Так, в 2011 році був прийнятий План дій щодо органічної харчової продукції та органічного землеробства в Польщі на період 2011–2014 років, а в 2014 році був прийнятий аналогічний Рамковий план дій на період 2014–2020 років. В 2021 році Міністерство сільського господарства та розвитку сільських територій опублікувало проект Рамкового плану дій на період 2021–2027 років.

Водночас, польські аналітики, аналізуючи державну політику підтримки органічного землеробства на основі звіту Вищої аудиторської служби, вказують на ряд суттєвих недоліків, що привели до негативних наслідків для органічного виробництва. Наприклад, з 2014 по 2018 рік аж 7 разів, до того ж, без аналізу ринку, змінювались положення про порядок та правила надання допомоги виробникам органічних продуктів харчування. З 2014 по 2018 рік площа органічного землеробства зменшилась приблизно на 25 % із понад 650 тис. га до 485 тис. га. У 2017 році загальна площа органічних сільськогосподарських угідь в Європейському Союзі становила понад 12,5 мільйона гектарів, що становило 7 % сільськогосподарських площ, у Польщі – лише 3,4 %. З погляду Вищої аудиторської служби, це означає, що Польща не має визначеного бачення розвитку органічного землеробства та ринку органічної продукції, ані конкретного терміну для його досягнення. Водночас, констатовано належну ефективність та дієвість системи контролю та сертифікації органічної продукції. Інспекції органічного землеробства забезпечували щорічні стовідсоткові перевірки виробників [6].

Важливо зазначити, що 30 травня 2018 року був прийнятий Регламент (Євросоюз) 2018/848 Європейського Парламенту та Ради про органічну продукцію та її маркування, а також про скасування Регламенту Ради (ЄС) № 834/2007. Він встановив ряд нових правил щодо органічного виробництва, пов'язаної з ним сертифікації та використання позначень органічної продукції в маркуванні

та рекламних матеріалах, правила щодо додаткового контролю виробництва органічної продукції тощо. В цілому Регламент спрямований на розширення підтримки органічного виробництва та підвищення його конкурентоздатності. В Регламенті містилося положення про скасування Постанови Ради (ЄС) № 834/2007 і введення його в дію з 1 січня 2021 р. Це передбачило розробку змін до польського Закону про органічне землеробство. Зокрема, 13 березня 2019 року в польському Сенаті була організована конференція у формі широкої дискусії щодо впровадження вимог нового Регламенту та змін польського законодавства [7].

Однак, пандемія COVID-19 уповільнила розробку та впровадження нових вимог в державах-членах ЄС. Введення в дію Регламенту було перенесено на рік – на 1 січня 2022 року. Враховуючи це, 31 травня 2021 року офіційно опублікований підготовлений Міністерством сільського господарства та розвитку сільських територій Республіки Польща проект оновленого Закону про органічне землеробство, який враховує вимоги Регламенту 2018/848 [8]. Проект представлений для загального обговорення. Передбачається, що оновлений Закон вступить в дію з 1 січня 2022 року.

Література:

1. Szymańska M. Zasada zrównoważonego rozwoju rolnictwa w świetle uregulowań gałęzi prawa i polityki rolnej. *Studia Iuridica Lublinensia*. 2016. Vol. XXV/1. S. 121–136.
2. Гуменюк Г. Вимоги європейського законодавства щодо органічного виробництва рослинної та харчової продукції. *Стандартизація, сертифікація, якість*. 2013. № 6. С. 21–26.
3. O rolnictwie ekologicznym: Ustawa z dnia 25 czerwca 2009 r. *Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej*. 2009. Nr 116. Poz. 975.
4. Olkiewicz M. International standards of quality management and food safety. *Roczniki Naukowe Stowarzyszenia ekonomistów rolnictwa i agrobiznesu*. 2015. T. XVII (2). S. 183–188.
5. Olkiewicz A. Prawne uwarunkowania rolnictwa ekologicznego w Polsce. *Roczniki Naukowe Stowarzyszenia ekonomistów rolnictwa i agrobiznesu*. 2017. T. XIX (4). S. 148–153.

6. NIK: Producenci żywności ekologicznej mają pod górkę. URL: <https://www.prawo.pl/prawo/wspiercie-rozwoju-rolnictwa-ekologicznego-nik-2019,495794.html> (дата звернення 4.06.2021).
7. Konferencja „Rolnictwo ekologiczne – stan obecny i perspektywy rozwoju». URL: <https://www.senat.gov.pl/aktualnoscilista/art,11502,konferencja-rolnictwo-ekologiczne-stan-obecny-i-perspektywy-rozwoju.html> (дата звернення 4.06.2021).
8. Projekt ustawy o rolnictwie ekologicznym. URL: <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12347351/katalog/12791401#12791401> (дата звернення 4.06.2021).

*Коваленко Тетяна Олександрівна
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри земельного та аграрного права
Інституту права Київського національного
університету імені Тараса Шевченка*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОРГАНІЧНОГО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА ЗГІДНО ACQUIS COMMUNAUTAIRE ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Згідно Глави 17 «Сільське господарство та розвиток сільських територій» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, 2014 р. (далі – Угода про асоціацію) Сторони співробітничать з метою сприяння розвитку сільського господарства та сільських територій, зокрема шляхом поступового зближення політик та законодавства. Співробітництво між Сторонами у сфері сільського господарства та розвитку сільських територій охоплює, *inter alia*, таку сферу як заохочення сучасного та сталого сільськогосподарського виробництва, з урахуванням проблематики політесту